

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ  
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України  
в умовах полікультурного світового простору:  
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІИ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)



МАРІУПОЛЬ  
МДУ  
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

**Відповідальні редактори:** д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

**Члени редколегії:** проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою  
Маріупольського державного університету  
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

**O. Kochenko**

## **THE INTERNATIONAL EDUCATIONAL PROGRAM «THE GREEN DIPLOMA» AS ONE OF THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT COURSES IN METHODOLOGY AND DIDACTICS**

The article examines the aim and structure of the international educational course «The green diploma», the basic themes of the professional development course, the requirements for the application and for the successful completion of this advanced training option. We assume that this international educational program contributes to the professional development of the German teachers in Ukraine in accordance with international standards.

**Keywords:** postgraduate education, lifelong learning, training, method of teaching a foreign language, international educational program.

УДК 371.014.25-004.247(477:4)

**Лабецька Ю.Б.**

### **АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ**

*У тезах розглядаються статистичні дані, що містяться у звіті міжнародного дослідницького проекту EUROSTUDENT за 2012-2015 рік, відносно різних показників академічної мобільності українських студентів порівняно з даними від інших європейських країн. Порівняльний аналіз засвідчує низький рівень академічної мобільності студентів в Україні в контексті європейської академічної мобільності за багатьма позиціями та необхідність її стимулювання низкою державних заходів.*

**Ключові слова:** академічна мобільності студентів, європейський досвід, порівняльний аналіз.

На реалізацію міжнародної академічної мобільності студентів орієнтована європейська політика щодо вищої освіти. Про це свідчить прийнята в 2012 році в ході Міністерської конференції в Бухаресті Стратегія 2020 щодо мобільності в європейському просторі вищої освіти [1]. Україна на шляху до євроінтеграції не лишається осторонь процесів інтернаціоналізації освіти, створюючи відповідну нормативно-правову базу. Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність [2] декларує право на участь у програмах академічної мобільності усіх учасників освітнього процесу; чітко визначає види та форми академічної мобільності; закріплює механізм перезарахування отриманих кредитів на основі Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), зокрема шляхом порівняння змісту навчальних програм, а не назв курсів; гарантує збереження місця навчання та стипендії для студентів.

Попри позитивні зрушення, рівень академічної мобільності українських студентів наразі є досить низьким порівняно з іншими країнами Європи. Порівняльні дослідження академічної мобільності студентів у різних європейських країнах засвідчують певні спільні риси щодо мотивації, галузі наук, що вивчаються, гендерної складової тощо. Проте є низка обставин, що вказують на те, що українські студенти отримують значно менше можливостей академічної мобільності, ніж студенти більшості європейських країн. З цього приводу дуже корисно вивчати досвід міжнародної студентської мобільності інших країн, щоб вибудовувати зважену вітчизняну освітню політику на шляху до створення власного освітнього простору як ефективного способу підготовки до рівноправної конкуренції українських ЗВО з європейськими.

Дослідницький проект EUROSTUDENT спрямований на вивчення соціальних та економічних аспектів вищої освіти в Європі, умов життя студентів різних країн, а також міжнародної академічної мобільності студентів. Звіт організаторів проекту EUROSTUDENT за 2012-2015 рік охоплює статистичні дані з 30 європейських країн [3]. Аналіз показав, що кількість студентів, які виїжджають за кордон з метою набуття досвіду навчання, істотно відрізняється в різних країнах. Частка студентів, які здійснили навчання, стажування, мовний курс або отримали інший досвід навчання за кордоном, становить від 5% до 39% у різних європейських країнах. При тому, що Україна посідає одне з останніх місць за долею участі студентів у програмах міжнародної мобільності, велика кількість українських студентів, які планують поїхати за кордон під час навчання, свідчить про високий потенціал нашої країни для подальшого збільшення рівня зарубіжної участі.

Порівняльний аналіз також продемонстрував, що доступ до міжнародної мобільності студентів є соціально вибірковим. Закономірним є той факт, що частка студентів, які тимчасово навчаються за кордоном, вища серед студентів з вищою освітою, ніж у студентів без вищої освіти. Проте, ця закономірність не спостерігається в Україні.

Кількісні показники зарахувань до іноземних ЗВО також різняться залежно від сфери наук, що вивчаються. Можна стверджувати, що розбіжності між сферами наук, що вивчаються, відбиваються на внутрішній мотивації студентів щодо необхідності отримання міжнародного досвіду для подальшого успіху в кар'єрі. Аналіз показав, що майже в усіх європейських країнах дуже мало студентів, які навчаючись на педагога, стають учасниками програм міжнародної мобільності [3, с. 194]. У цьому відношенні ситуація з українськими студентами педагогічних

спеціальностей є позитивною, тому що вони дещо частіше, ніж представники інших галузей знань долучалися до програм міжнародної мобільності.

На сьогоднішній день подальше розширення міжнародних показників мобільності ускладнюється низкою перешкод. У цьому відношенні стає показовим зіставний аналіз ситуації з міжнародною мобільністю в різних країнах: найважливішим з аналізованих перешкод на шляху до навчання за кордоном на думку 63% опитаних студентів є додаткове фінансове навантаження. Серед інших перешкод міжнародній мобільності студенти назвали відділення від партнера, дітей та друзів (47%), слабкі знання іноземної мови (29%), очікувані проблеми з визнанням зарубіжних кредитів та брак відповідної інформації від національного навчального закладу (22%) [3, с. 205]. Українські студенти виявили середній рівень стурбованості зазначеними проблемами [3, с. 197].

Великі розбіжності між країнами також можна спостерігати щодо організації, фінансування та визнання періодів навчання студентів за кордоном. Що стосується організації зарубіжних навчальних програм, то, як показують статистичні дані, програми ЄС є такими, що обираються найчастіше. Через дуже малі кількісні показники дані від України не включено до порівняльної таблиці Звіту [3, с. 198]. Відповідно, основними джерелами фінансування періодів навчання за кордоном стали публічні фінанси, кошти батьків, сім'ї чи партнера. Українські студенти майже на всі поїздки за кордон використовують кошти своїх батьків, спонсорів, закордонних благодійних фондів тощо. Закордонне навчання і стажування за рахунок ЗВО або держави становить менше 10 % [4].

Ситуація з визнанням результатів навчання (кредитів), отриманих протягом періоду навчання за кордоном, здається схожою в більшості країн Європи. У 19 із 26 країн, що порівнювалися, результати навчання за кордоном більше ніж у 70% студентів були повністю або частково визнані після повернення. В Україні показник повністю визнаних результатів навчання за кордоном є одним з найнижчих у Європі – лише 26% [3, с. 201]. Цілком очевидно, що в українській системі вищої освіти процедури визнання результатів навчання за кордоном, а також відповідне інформування студентської спільноти терміново потребують оптимізації.

Нарешті, в дослідженні EUROSTUDENT була вивчена частка студентів, яким дисципліни національних програм навчання викладаються іноземними мовами. Такі дані дають змогу оцінити рівень інтернаціоналізації вдома. Частка студентів, які вивчають дисципліни національної програми навчання іноземною мовою (як правило, англійською), коливається від більш ніж 20% до менш ніж 5%, зокрема, в Україні. Порівняльний аналіз свідчить про те, що, як правило, країни, в яких ця частка є високою / низькою, також є тими, в яких міжнародний рівень мобільності студентів, як правило, високий / низький. Це можна сприймати як підтримку аргументу, що інтернаціоналізація вдома може бути не лише альтернативою фізичній мобільності, а й підготовкою до подальшої фізичної мобільності, оскільки це може залучити студентів з-за кордону і таким чином дозволити студентам усередині країни навчатися в умовах культурного розмаїття від початку навчання [3, с. 205].

Отже, позиції українського студентства в контексті європейської академічної мобільності свідчать про необхідність стимулювання академічної мобільності студентів в Україні. Цьому можуть сприяти такі заходи: вивчення світового досвіду; поширення у ЗВО інформації про можливості студентської мобільності, конкурси, міжнародні програми та про можливості співпраці з вищими навчальними закладами-партнерами України й зарубіжжя; організація презентацій міжнародних грантових, стипендіальних програм, програм подвійного дипломування, програм обміну та інших заходів, спрямованих на оптимізацію та розширення академічної мобільності студентів; розробка, адміністрування та координація навчальних планів і програм у межах програм мобільності студентів, укладених із вищими навчальними закладами-партнерами (внутрішня та зовнішня мобільність, передусім у межах міжнародних програм Erasmus+, Tempus, стипендіальних програм, програм подвійного дипломування та програм обміну); стимулювання створення національних освітніх програм з англійською мовою викладання; поглиблення співпраці з міжнародними фондами, проектами, програмами.

#### **Список використаної літератури**

1. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 Р. № 579. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248409199> (дата звернення: 25.03.2018).
2. ENEA Ministerial Conference Documents. URL: <http://bologna-bucharest2012.ehea.info/background-documents.html> (дата звернення: 25.03.2018).
3. Social and economic conditions of student life in Europe. EUROSTUDENT V 2012-2015. Synopsis of indicators. URL: [http://www.eurostudent.eu/download\\_files/documents/EVSynopsisofIndicators.pdf](http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EVSynopsisofIndicators.pdf) (дата звернення: 25.03.2018).
4. Національний звіт України про впровадження положень Болонського процесу. URL: <http://www.idn.polynet.lviv.ua> (дата звернення: 25.03.2018).

**Y. Labetska**

### **ACADEMIC MOBILITY OF UKRAINIAN STUDENTS IN THE EUROPEAN CONTEXT**

The article reviews the statistical data on different academic mobility indicators of Ukrainian students, contained in the report of the international research project EUROSTUDENT of 2012–2015, and compares them to the data from other European countries. A comparative analysis reveals a low academic mobility level of Ukrainian students in the context of European academic mobility in numerous aspects. It also highlights the need to initiate state-level measures aimed at improving the situation.

**Keywords:** academic mobility of students, European experience, comparative analysis.

УДК 378.014,25:005,336,3(477+4)(043.2)

**Лиман І. І., Константинова В. М.**

### **«СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: РОЗВИТОК НА ОСНОВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ»: ПРОЕКТ ПРОГРАМИ ЄС ЕРАЗМУС+**

*У тезах викладаються сутність, зміст і проміжні результати проекту з національним рівнем впровадження результатів «Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів та рекомендацій» (QUAERE). Проект відноситься до інструменту «Співпраця задля інновацій та обміну кращими практиками» програми ЕРАЗМУС+, со-фінансується ЄС і належить до пріоритетного напрямку «Розвиток потенціалу вищої освіти».*

**Ключові слова:** забезпечення якості освіти. ЕРАЗМУС+

«Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів та рекомендацій» (QUAERE) є грантовим проектом з національним рівнем впровадження результатів. Проект відноситься до інструменту «Співпраця задля інновацій та обміну кращими практиками» програми ЕРАЗМУС+ і належить до пріоритетного напрямку «Розвиток потенціалу вищої освіти». Реалізація проекту «Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів та рекомендацій» передбачає розробку інструментів для сталого функціонування систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості, розвиток потенціалу ЗВО та установ національного рівня через підвищення кваліфікації співробітників щодо впровадження інструментів забезпечення якості, розбудову організаційної інфраструктури на різних рівнях, стимулювання більш широкого залучення студентів до процесів самоаналізу у ЗВО, впровадження механізму самоаналізу як невід'ємного компоненту функціонування університетів. Координатором проекту є Маріуш Мазуркевич (Вроцлавський університет науки і технології, Польща). У проекті беруть участь Сумський державний університет, Хмельницький національний університет, Львівський національний університет імені Івана Франка, Бердянський державний педагогічний університет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Чернівецький національний університет, Одеський національний університет, а також провідні університети Польщі, Німеччини, Нідерландів, Греції, Литви, а також Німецьке незалежне агентство зовнішньої оцінки та акредитації (ASIIN), Централно- та Східноєвропейська мережа агентств забезпечення якості (CEENQA), Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти», Українська асоціація студентського самоврядування та Міністерство освіти і науки України.

Хроніка діяльності консорціуму проекту викладається в бюлетенях «Quality Assurance System in Ukraine: Development on the Base of ENQA Standards and Guidelines» [1-3], підготовкою якого опікується команда Бердянського державного педагогічного університету.

#### **Список використаної літератури**

1. Quality Assurance System in Ukraine: Development on the Base of ENQA Standards and Guidelines. Bulletin 1. Berdyansk, 2016, 66 p.
2. Quality Assurance System in Ukraine: Development on the Base of ENQA Standards and Guidelines. Bulletin 2. Berdyansk, 2017, 30 p.
3. Quality Assurance System in Ukraine: Development on the Base of ENQA Standards and Guidelines. Bulletin 3. Berdyansk, 2018, 24 p.

**I. Lyman, V. Konstantinova**

### **“QUALITY ASSURANCE SYSTEM IN UKRAINE: DEVELOPMENT ON THE BASE OF ENQA STANDARDS AND GUIDELINES”: PROJECT OF ERASMUS+ PROGRAMME**

The project “Quality Assurance System in Ukraine: Development on the Base of ENQA Standards and Guidelines” (QUAERE) is supported by ERASMUS+ Programme (Key Action 2 – Capacity building in the Field of Higher Education). QUAERE is aimed at contribution to current reform of Ukrainian system of QA in higher education. The team of the project consists of 13 universities from Ukraine, Poland, Germany, Lithuania, Greece, the Netherlands, as well as the German independent agency for external evaluation and accreditation (ASIIN), Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education (CEENQA), Ministry of Education and Science of Ukraine, Educational and Methodical Centre on QA and Ukrainian Association of Student Self-Government. The consortium plans to solve the following problems and needs that are crucial for the partner country both at national and institutional levels: need in